

1. ΑΥΤΟΣ Ο ΑΓΝΩΣΤΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Μέσο: . . . . . ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΚΥΡ_ΤΕΧΝΕΣ

Ημ. Έκδοσης: . . . 06/05/2018 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 06/05/2018

Σελίδα: 1

Innews AE - Αποδελτίωση Τύπου - <http://www.innews.gr>

Αυτός ο «άγνωστος» πόλεμος

Γιατί ο Α΄ Παγκόσμιος, το Μακεδονικό Μέτωπο, ο Εθνικός Δικασμός «Ξεχάστηκαν» μέσα στον χρόνο από τους Έλληνες

Του ΣΑΚΗ ΙΩΑΝΝΙΔΗ

Κάθε χρόνο στη Βόρεια Ελλάδα, στο Κιλκίς, η Μάχη του Σκρα (16-17 Μαΐου 1918) τιμάται με καταθέσεις στεφάνων, εκδηλώσεις λόγου, ημερίδες. Φέτος που συμπληρώνονται 100 χρόνια από την κατάληψη του Σκρα, κεντρικός ομιλητής των εκδηλώσεων στις 13 Μαΐου είναι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Προκόπης Παυλόπουλος. Περίπου ένα μήνα μετά, το Κιλκίς γιορτάζει ξανά, στις 21 Ιουνίου, τα «Ελευθέρια», την περίφημη «Μάχη Κιλκίς - Λαχανά» (12-21 Ιουνίου 1913). Αυτή τη φορά οι εορτασμοί γίνονται με παρέλαση στο κέντρο της κωμόπολης, ενώ η ημέρα είναι επίσημη αργία για το Κιλκίς.

Ποια είναι η μεγαλύτερη εικόνα; Η Μάχη του Σκρα ήταν μια σύρραξη κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, του σφοδρότερου πολέμου στην ιστορία της ανθρωπότητας, έως τότε, με συνέπειες σε όλο τον κόσμο και βέβαια στην Ελλάδα. Η Μάχη Κιλκίς - Λαχανά διεξήχθη κατά τη διάρκεια του Β΄ Βαλκανικού Πολέμου, σφοδρό από την άποψη των απωλειών, με αποτέλεσμα την απελευθέρωση του Κιλκίς από τον Ελληνικό στρατό.

Το παράδειγμα δεν υπονοεί ούτε ενέχει στοιχεία σωστό ή λάθος ούτε χρησιμοποιείται κριτικά για να κρίνει τον «πατριωτισμό» των εκδηλώσεων. Η «λαμπρότητα» των εορτασμών στη δεύτερη περίπτωση ξεκαρτίζει αν και τα δύο γεγονότα έχουν διαφορετικό ιστορικό βάρος. Είναι, όμως, ενδεικτικό της θέσης που κατέχει ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος και η ελληνική συμμετοχή σε αυτόν στη συλλογική μνήμη σε σχέση με άλλα ιστορικά γεγονότα που έχουν κυριαρχήσει στον δημόσιο διάλογο. «Υπάρχει ένα χάσμα, μια διακοπή μνήμης για τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Στην ιστοριογραφία ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος και ο Εμφύλιος διεκδικούν και πήραν τη μερίδα του λέοντος», λέει στην «Κ» ο καθηγητής Διπλωματικής Ιστορίας του ΑΠΘ Ιωάννης Στεφανίδης.

Τρεκ στους δέκα

Η «συνθηλιή» του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου σε σχέση με άλλα ιστορικά γεγονότα αναδεικνύεται στην έρευνα κοινής γνώμης που διενήργησε ο κ. Στεφανίδης σε συνεργασία με τη Μονάδα Ερευνών Κοινής Γνώμης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Η ενδιαφέρουσα συμμαζέμενη θα παρουσιαστεί στο διεθνές συνέδριο «Το Μακεδονικό Μέτωπο 1915-1918: Πολιτική, κοινωνία και πολιτισμός σε καυτό πόλεμο» (10-

Αριστερά, στιγμιότυπο με τον στρατηγό Λεωνίδα Παρασκευόπουλο να δοκιμάζει τη σούπα των στρατιωτών του (αρχείο Λεωνίδα Παρασκευόπουλου, Φωτογραφικό Αρχείο ΕΛΙΑ-ΜΙΕΤ) και δεξιά, ο Ελευθέριος Βενιζέλος, ο πολιτικός που οδήγησε την Ελλάδα στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο στο πλευρό της Αντάντ.

Μέτριο επίπεδο γνώσεων έδειξε έρευνα σε περιοχές όπως Θεσσαλονίκη, Κιλκίς, Πέλλα, Σέρρες, Φλώρινα, Χαλκιδική.

13/5) που διοργανώνει το ΑΠΘ, σε συνεργασία με το King's College του Πανεπιστημίου του Λονδίνου, το Imperial War Museum και τη Βρετανική Σχολή Αθηνών.

Η έρευνα εστίασε στις περιοχές του Μακεδονικού Μετώπου (Θεσσαλονίκη, Κιλκίς, Πέλλα, Σέρρες, Φλώρινα, Χαλκιδική) και κατέδειξε το μέτριο επίπεδο γνώσεων για ένα θέμα που είχε αλυσισωτές επιδράσεις στη μετέπειτα ελληνική Ιστορία. Είναι ενδεικτικό ότι μόλις 3 στους 10 αναγνωρίζουν ότι η Ελλάδα συμμετείχε στον Α΄ Π.Π. υπό την ηγεσία του Ελευθέριου Βενιζέλου, ενώ ποσοστό 37,5% των ερωτηθέντων απάντησαν ότι ο Βασίλης Κωνσταντίνος και ο Βενιζέλος ηγήθηκαν από κοινού τις ελληνικές δυνάμεις. Αξιοσημείωτο είναι επίσης ότι σχεδόν το ίδιο ποσοστό ανθρώπων πιστεύει ότι η Ελλάδα εξήλθε του πολέμου τόσο με εδαφικά κέρδη όσο και με απώλειες, ενώ μόνο το 43% των ερωτηθέντων τοποθετεί το μέτωπο των επιχειρήσεων για τις ελληνικές δυνάμεις στη Μακεδονία. Το 32% τοποθετεί το μέτωπο των συγκρούσεων στη Μικρά Ασία.

Ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος χαρακτηρίστηκε από την κατασκέυη χαρακωμάτων, όπως δείχνει η φωτογραφία από το Δυτικό μέτωπο (αρχείο οικογένειας Κουρουσόπουλου, ΕΛΙΑ-ΜΙΕΤ).

«Για τους πρόσφυγες το '22 είναι η ιστορική τομή που αναπαράγεται και επισκιαίνει τα υπόλοιπα, ενώ τα γεγονότα συνδέονται μεταξύ τους».

Η περιορισμένη προβολή του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου στη δημόσια Ιστορία, η δυσόρεστη σύνδεσή του με τον Εθνικό Δικασμό, αλλά και τα δραματικά γεγονότα που ακολούθησαν, όπως η Μικρασιατική Εκστρατεία και Καταστροφή, η έλευση των προσφύγων, ο Ελληνοϊταλικός πόλεμος και η Κατοχή, ο Εμφύλιος κ.ά. σημάδεψαν, εξηγή ο κ. Στεφανίδης, την περιοχή και εξασθένησαν τον απόηχο της περιόδου 1915-18. Για τις σημερινές κοινωνίες που εξετάσε η έρευνα, η Ιστορία «ξεκινά» στην προσφυγική εμπειρία του 1922. «Για τους πρόσφυγες το '22 είναι η ιστορική τομή που αναπαράγεται και επισκιαίνει σχεδόν όλα τα υπόλοιπα, ενώ τα γεγονότα αντικειμενικά συνδέονται μεταξύ τους. Ο Εμφύλιος συντηρείται ακόμα και σήμερα ως μέρος του πολιτικού λόγου, υπάρχουν ευθείες αναφορές από την Αριστερά, κάτι που δεν συμβαίνει με τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και τον Δικασμό», σημειώνει ο καθηγητής και μέλος της διοργανωτικής επιτροπής του συνεδρίου. Στο επιστημονικό συνέδριο θα

παρουσιαστούν επίσης άγνωστες πτυχές του Α΄ Π.Π., όπως η καθημερινή ζωή στα μετώπια, οι σχέσεις μεταξύ των αμάχων και της συμμαχικής Στρατιάς της Ανατολής στη Θεσσαλονίκη, η ελαιοστία και οι ασθένειες που προσέβαλαν τους στρατιώτες, η καλλιτεχνική απότυπωση του πολέμου και η λογοτεχνική μαρτυρία του Στρατή Μυριβήλη με το βιβλίο «Η ζωή εν τάφω» αλλά και ο πόλεμος «τον λέξω» με τους μηχανισμούς προπαγάνδας και την κατασκευή της εικόνας του εχθρού.

Εθνικός Δικασμός

Μια μεγάλη συνεδρία (12/5) είναι αφιερωμένη στον Εθνικό Δικασμό και στους πρωταγωνιστές του, στον ρόλο της Ελληνικής Εκκλησίας, στις ελληνικές ανταρσίες και λιποταξίες. «Μακεδονικό μέτωπο σημαίνει αυτομάτως έναρξη του Εθνικού Δικασμού και αυτό το κομμάτι της Ιστορίας μας σπώνει αρκετή συζήτηση ακόμα», με λέει ο καθηγητής Ιστορίας Νεότερων Χρόνων του ΑΠΘ και μέλος της Εθνικής επιτροπής του συνεδρίου Βασίλης Γούναρης. Για τον κ. Γούναρη το πρόβλημα της επλεκτικής μνήμης είναι διττό. «Μέχρι τη μεταπολίτευση δεν γινόταν καμία συζήτηση για τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και τον Δικασμό. Υπήρχε θετικό θαύμα αμνηψία. Στις δεκαετίες που πέρασαν ως αρνητικό προς τη βασιλική οικογένεια. Μετά πέρασε από την αμνηψία στην αγιοποίηση του Βενιζέλου. Στην Ελλάδα η Ιστορία εργαλειοποιείται και δεν μπορούμε να συζητήσουμε ψυχραίμα», σημειώνει ο καθηγητής.

Ανάμεσα στους ομιλητές περιλαμβάνονται επιφανείς Έλληνες και ξένοι ιστορικοί και ακαδημαϊκοί, όπως ο πρώην Βρετανός πρέσβης στην Ελλάδα σερ Μάικλ Λιούελιν Σμιθ, ο διακεκριμένος ιστορικός Τζέι Γουίντερ, ο Μάρκ Μαζόουερ που θα παρέμβει με ρεζιμέ μνημάτων, οι ιστορικοί Γιώργος Μαυρογορδάτος και Κώστας Κωστής κ.ά. Παράλληλα, στο πολιτιστικό κέντρο του **Μορφωτικού Ιδρυματός Εθνικής Τραπέζης**, στη Βίλα Καπαντζή, διοργανώνεται μεγάλη έκθεση με φωτογραφικά ντοκουμέντα, χάρτες και έγγραφα του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου και του Μακεδονικού Μετώπου από τις συλλογές του ΕΛΙΑ-ΜΙΕΤ.

Συνέδριο, «Το Μακεδονικό Μέτωπο 1915-1918», 10-13 Μαΐου, Τελλόγιο Ιδρυμα Τεχνών, ΑΠΘ. Εγκρίσιμη έκθεση, 12 Μαΐου, 9 μ.μ., Βίλα Καπαντζή, Βοσ. Όλγας 108.